

Casa per a directius a la fàbrica de la colònia Valls de Torroella

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Colònia Valls de Torroella. Demarcació de Valls de Torroella
Emplaçament Carretera de Manresa a Solsona (C-55) sortida passat el km. 50 en direcció Valls de Torroella
Alçada: 316

Coordenades:

Latitud: 41.84692
Longitud: 1.72077
UTM Est (X): 393803
UTM Nord (Y): 4633571

Classificació

Número de fitxa 08229 - 505
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 3937701CG9333N0001UB

Fitxes associades:

[Casa del Director de la colònia Valls de Torroella](#)

[Casa de l'Amo de la colònia Valls de Torroella](#)

[Colònia de Valls o Valls de Torroella](#)

[Fàbrica de la colònia Valls de Torroella](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Casa per a directius de la fàbrica de l'antiga colònia de Valls de Torroella, emplaçada a llevant del conjunt fabril. Concretament, aquest habitatge queda adossat pel costat sud a les naus més orientals, i es pot posar en relació amb les dues cases que trobem al costat de ponent i que corresponien a les cases del director i de l'amo. Les tres cases formen una certa simetria per la seva ubicació en la planta del conjunt fabril, tot remarcant els punts d'accés. En aquest cas l'habitatge va ser ocupat per diversos càrrecs directius, entre d'altres les famílies del director de la fàbrica, del majordom de la fàbrica (Francesc Carreras) o de l'encarregat de l'economat (Pere Lladó Sirera). L'edificació és de planta rectangular (amb planta baixa més un pis) i té dependències adossades al nord i al sud. La façana principal, encarada vers llevant, té l'accés a l'habitatge, situat a la planta superior, per una escala lateral. En aquesta planta destaca una àmplia balconada, amb barana de fosa, així com una galeria lateral.

Observacions:

Informació oral facilitada per Teresa Carreras

Història

En el darrer quart de segle XIX es fundà en terres del mas Palà (en terme de Navàs) una primera colònia industrial: Palà de Torroella. El promotor fou Joan Palà i Valls, propietari del mas i advocat, que residia a Barcelona. El naixement d'una nova colònia, a un quilòmetre aigua avall del Cardener, es produí arran d'unes desavinences entre Joan Palà i el seu cosí Esteve Valls; aquest fundà la nova fàbrica i colònia, coneguda com a Valls de Torroella o Palà Nou. La nova colònia estava emplaçada als dos costats del riu Cardener i, en conseqüència pertanyia a dos municipis: Sant Mateu de Bages i Navàs. L'edifici fabril i la major part dels pisos eren al marge dret del riu. La fàbrica va començar a funcionar entre 1903 i 1904. Esteve i el seu fill Isidre formaven part de dues companyies, vinculades també amb la fàbrica de Vilafruns (Balsareny). La nova empresa fou dirigida pel fill del fundador, Isidre Valls i Pallarols, nascut a Sallent, enginyer industrial amb experiència i polític. Primer com a societat familiar a nom particular i, des de 1916, com a Manufacturas Valls, la qual es constituí el 1918 com a societat anònima. El 1903 s'hi traslladava maquinària de Palà, a la qual s'hi afegiria l'any següent la procedent de Vilafruns. La fàbrica es va ampliar els anys 1915-16 (la secció de filatura) i 1931-33 (les naus centrals de filatura i teixits). A mitjan dels anys 1920 tenia 8.228 usos, 306 telers i 310 treballadors.

El 1933 Valls de Torroella comptava amb 550 habitants. En els anys cinquanta la fàbrica Valls va obtenir uns grans resultats econòmics i es succeïren les ampliacions de capital. El 1975 l'imperi Valls ocupava les primeres posicions del rànquing de la filatura espanyola. La societat formava part d'un gran consorci integrat per diferents empreses de tot l'estat. Al capdavant de Manufacturas Valls hi havia Isidre Valls Taberner (que en va ser gerent prop de mig segle), vinculat a un poderós clan familiar que incloïa actius com ara el Banc Popular i que més endavant el seus descendents consolidarien. Pel que fa a la fàbrica, al final de la dècada de 1960 s'ampliava la secció de filatura i el 1970 s'alçava un segon pis a la nau central per ubicar-hi la zona de preparació de teixits.

Inicialment, l'amo tenia un pis situat als blocs a tocar de la Carretera de Cardona. Al cap d'uns anys es construï una casa per a l'amo adossada a una de les naus de la fàbrica. Posteriorment, a principis de la dècada de 1940, es construï una altra casa annexada a les naus, en aquest cas les del sector nord. Aleshores el director passà a residir a la torre més antiga (anomenada des d'aleshores Casa del Director) i la casa nova

fou destinada a l'amo per quan feia les seves estades a la colònia. Durant molts anys va ser director de la fàbrica Josep Basora Arderiu, pare dels coneguts futbolistes Joaquim i Estanislau Basora, que van iniciar-se al club de futbol de la colònia. Josep Basora fou assassinat el 1949 en un atemptat a Castellar del Vallès perpetrat per un presumpte militant de la CNT, juntament amb l'amo, Josep M. Valls Rusiñol (Pepín Valls). El següent director fou el fill de l'anterior, Josep Basora Brunet. La família Basora va viure en diverses cases de la colònia, entre elles la casa del director i, ja a la dècada de 1950 en un dels quatre xalets que es van construir rere el camp de futbol i que estaven destinats al director, el majordom, el metge i l'amo, si bé aquest últim mai va arribar a instal·lar-s'hi. Així mateix, hi havia una altra casa destinada a càrrecs directius al costat de llevant de les naus. La fàbrica de la colònia va fer el tancament definitiu el 1991. Posteriorment les naus fabrils foren venudes per instal·lar-hi diferents empreses. Entre les més destacades hi ha Qualque, Bolvent i ca l'Arenys (fabricant de la cervesa artesana la Guineu). Recentment un incendi patit en la nau 1 (a ponent) va obligar a reconstruir bona part de l'edificació.

Bibliografia

BADIA MASGRAU, Josep M. (1988). "Navas", Història del Bages, Manresa, Parc Edicions Selectes, p. 168.

BENET, Albert; DUOCATELLA, Anna M. (1988). "Sant Mateu de Bages", Història del Bages, Manresa, Parc Edicions Selectes, p. 412.

FÀBREGA, Albert; FONS, Ramon; LLOBET, Ester (2014). Fàbriques de riu. Compendi d'història del tèxtil al mig Cardener; Ajuntament de Callús, Ajuntament de Navàs, Ajuntament de Sant Mateu de Bages; Ajuntament de Súria.

